

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
w Warszawie**

RWA-61-11/13/ZP/ZT/DGB

Warszawa, dn. 31 grudnia 2015 r.

DECYZJA Nr RWA- 28/2015

I. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. 2015, poz. 184 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy, w związku z art. 3 ustawy z dnia 10 czerwca 2014 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r., poz. 945), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko Enea Spółce Akcyjnej z siedzibą w Poznaniu,

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działanie Enea Spółki Akcyjnej z siedzibą w Poznaniu polegające na podawaniu w cennikach i materiałach informacyjnych cen energii elektrycznej bez uwzględnienia wartości podatku od towarów i usług, co stanowi naruszenie art. 6 ust. 1, ust. 3 pkt 1 i ust. 4 pkt 3 w zw. z art. 4 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz. U. Nr 171, poz. 1206 ze zm.) i w związku z tym stanowi naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 3 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów – **i stwierdza zaniechanie jej stosowania z dniem 1 kwietnia 2014 r.**

II. Na podstawie art. 27 ust. 4 w zw. z art. 26 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. 2015, poz. 184 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy, w związku z art. 3 ustawy z dnia 10 czerwca 2014 r. o

zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2014 r., poz. 945), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko Enea Spółce Akcyjnej z siedzibą w Poznaniu,

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

nakazuje się Enea Spółce Akcyjnej z siedzibą w Poznaniu:

1. publikację:

a) oświadczenia o treści: *„Enea Spółka Akcyjna z siedzibą w Poznaniu informuje, że Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w dniu 31 grudnia 2015 r. wydał Decyzję nr RWA-28/2015 stwierdzającą stosowanie przez Enea Spółkę Akcyjną z siedzibą w Poznaniu praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na wprowadzaniu konsumentów w błąd co do ceny energii elektrycznej poprzez podawanie w cennikach i materiałach informacyjnych cen energii elektrycznej bez uwzględnienia wartości podatku od towarów i usług, oraz stwierdzającą zaniechanie stosowania praktyki z dniem 1 kwietnia 2014 r. Jednocześnie Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nałożył na spółkę obowiązek publikacji niniejszego oświadczenia.”*

– czarną czcionką (kod szesnastkowy RGB - #000000) ARIAL na białym tle (kod szesnastkowy RGB - #ffffff),

– tekst powyższego oświadczenia wyjustowany,

– czcionką pogrubioną (bold) fragment: *„Enea Spółka Akcyjna z siedzibą w Poznaniu informuje, że Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w dniu 31 grudnia 2015 r. wydał Decyzję nr RWA-28/2015 stwierdzającą stosowanie przez Enea Spółkę Akcyjną z siedzibą w Poznaniu praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów”*,

– w ramce o rozmiarze nie mniejszym niż 750 px x 300 px, tak aby wielkość czcionki była dostosowana do wielkości ramki, tj. ramka była w całości wypełniona oświadczeniem, o którym mowa w niniejszym punkcie,

– w górnej części strony głównej domeny enea.pl i na każdej innej stronie internetowej przedsiębiorcy zastępującej tę stronę w przyszłości, bez możliwości zamknięcia informacji przez użytkownika. Oświadczenie ma być widoczne przez

cały czas, gdy użytkownik jest na stronie (oświadczenie nie może przybrać formy np. rotacyjnego banera czy slajdera),

b) hiperłącza w formie tekstowej o treści „Czytaj całą treść decyzji” napisanego czarną czcionką (kod szesnastkowy RGB - #000000) ARIAL o rozmiarze czcionki takim jak oświadczenie, o którym mowa w pkt. a) powyżej, zamieszczonego w ramce o której mowa w pkt. a) powyżej bezpośrednio pod tekstem oświadczenia, prowadzącego do pliku w formacie pdf z treścią decyzji z dnia 31 grudnia 2015 r. nr RWA-28/2015

w terminie 14 (czternastu) dni od dnia uprawomocnienia się decyzji na koszt Enea Spółki Akcyjnej z siedzibą w Poznaniu oraz utrzymywanie przedmiotowego oświadczenia wraz z plikiem decyzji na stronie internetowej przez okres 6 (sześciu) miesięcy.

2. publikację oświadczenia o treści: *„Enea Spółka Akcyjna z siedzibą w Poznaniu informuje, że Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w dniu 31 grudnia 2015 r. wydał Decyzję nr RWA-28/2015 stwierdzającą stosowanie przez Enea Spółkę Akcyjną z siedzibą w Poznaniu praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na wprowadzaniu konsumentów w błąd co do ceny energii elektrycznej poprzez podawanie w cennikach i materiałach informacyjnych cen energii elektrycznej bez uwzględnienia wartości podatku od towarów i usług, oraz stwierdzającą zaniechanie stosowania praktyki z dniem 1 kwietnia 2014 r. Jednocześnie Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nałożył na spółkę obowiązek publikacji niniejszego oświadczenia.”*

– w ramce czarną czcionką TIMES NEW ROMAN nie mniejszą niż 15 punktów (piętnaście) na białym tle,

– tekst powyższego oświadczenia wyjustowany z interlinią 1,5 wiersza,

– czcionką pogrubioną (bold) fragment: *„Enea Spółka Akcyjna z siedzibą w Poznaniu informuje, że Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w dniu 31 grudnia 2015 r. wydał Decyzję nr RWA-28/2015 stwierdzającą stosowanie przez Enea Spółkę Akcyjną z siedzibą w Poznaniu praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów”*,

w terminie 60 (sześćdziesięciu) dni od dnia uprawomocnienia się decyzji na koszt Enea Spółki Akcyjnej z siedzibą w Poznaniu w jednym wydaniu trzech dzienników ogólnopolskich

ze średnim nakładem dziennym w wysokości co najmniej 100 000 egzemplarzy, na 3 lub 5 stronie wydania w module poziomym obejmującym co najmniej 30 % strony.

III. Na podstawie art. 77 ust. 1 w związku z art. 80 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. 2015, poz. 184 ze zm.) oraz stosownie do treści jej art. 33 ust. 6 tej ustawy w związku z art. 3 ustawy z dnia 10 czerwca 2014 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r., poz. 945), oraz na podstawie art. 263 § 1 i art. 264 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. 2013 r. poz. 267, ze zm.) w związku z art. 83 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

obciąża się Enea Spółkę Akcyjną z siedzibą w Poznaniu kosztami opisanego w punkcie I. sentencji decyzji postępowania w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w kwocie 24,40 zł (słownie: dwadzieścia cztery złote 40/100) i zobowiązuje się Enea Spółkę Akcyjną z siedzibą w Poznaniu do ich zwrotu Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 13 września 2013 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w Warszawie (dalej: Prezes Urzędu, Prezes UOKiK) wszczął postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania przez Enea Spółkę Akcyjną z siedzibą w Poznaniu (dalej: Enea, Spółka) praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na podawaniu w cennikach i materiałach informacyjnych cen energii elektrycznej bez uwzględnienia wartości podatku od towarów i usług, co stanowi naruszenie art. 6 ust. 1, ust. 3 pkt 1 i ust. 4 pkt 3 w zw. z art. 4 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz. U. Nr 171, poz. 1206 ze zm., dalej: ustawa pnpr) i w związku z tym stanowi naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 3 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm., dalej: ustawa okik).

Pismem z dnia 13 września 2013 r. Prezes Urzędu zawiadomił Spółkę o wszczęciu powyższego postępowania i wezwał ją do ustosunkowania się do postawionego zarzutu oraz do przekazania dodatkowych dokumentów i udzielenia informacji.

W piśmie z dnia 4 października 2013 r. Enea ustosunkowała się do przedstawionego zarzutu, przekazała żądane informacje i dokumenty oraz wniosła o umorzenie postępowania.

Odnosząc się szczegółowo do treści zarzutu Spółka podniosła, że, jej zdaniem, brak jest podstaw do uznania, iż Enea naruszyła zbiorowe interesy konsumentów poprzez podawanie w cennikach i materiałach informacyjnych cen energii elektrycznej bez uwzględnienia wartości podatku od towarów i usług, ponieważ praktyka taka wynika z przepisów prawa, a mianowicie ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (tekst jedn. Dz. U. z 2012 r. poz. 1059, ze zm.) oraz stanowiska Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki (dalej: Prezes URE) i jest z nimi zgodna. Enea wskazała, że podawanie cen energii elektrycznej z uwzględnieniem podatku VAT miało miejsce do dnia 31 grudnia 2004 r. Po tej dacie, tj. w taryfie dla energii elektrycznej na 2005 r. oraz w taryfach i cennikach na kolejne okresy, Spółka prezentowała przedmiotowe ceny w wartości netto. Było to, jak wyjaśniła, konsekwencją pisma Prezesa URE z dnia 25 lutego 2004 r., znak: DTA-4241-39(2)2004/EB, w którym organ ten poinformował, że w taryfie na 2005 r. ceny i stawki opłat zatwierdzone będą w wartościach netto. Zgodnie z twierdzeniem Enea, Prezes URE w ww. piśmie powołał się na art. 1 ust. 2 pkt 2 obowiązującej wówczas ustawy z dnia 5 lipca 2001 r. o cenach (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r. poz. 385, dalej: ustawa o cenach z 2001 r.), który stanowił, że jej przepisów nie stosuje się do cen ustalanych na podstawie odrębnych ustaw, w zakresie uregulowanym w tych ustawach. Ponadto, organ ten, jak podniosła Spółka, określił praktykę zatwierdzania cen brutto jako wynikającą z zaszłości oraz powołał się na doświadczenia w zatwierdzaniu taryf dla paliw gazowych, które zawierają ceny bez uwzględnienia podatku VAT. Dodatkowo, Enea powołała się na pismo Prezesa URE z dnia 20 lipca 2004 r., znak: DTA-4241-12(9)/2004/BT-S, skierowane do wszystkich przedsiębiorstw energetycznych, których taryfy podlegały zatwierdzeniu przez ten organ, do którego był załączony dokument pn. *„Taryfy Spółek Dystrybucyjnych na rok 2005”*, zawierający założenia do kalkulacji i redakcji taryf dla energii elektrycznej. Jak wskazała Spółka, dokument ten zawierał informację: *„W związku z faktem, iż w taryfach podawane będą ceny i stawki opłat bez podatku VAT, zapis winien brzmieć: Ustalone w taryfie ceny i stawki opłat nie zawierają podatku od towarów i usług (VAT). W odniesieniu do nich podatek VAT nalicza*

się zgodnie z obowiązującymi przepisami”. Zdaniem Enea, określanie w taryfach cen i stawek opłat w wartości brutto mogłoby spowodować odmowę ich zatwierdzenia przez Prezesa URE.

Spółka tłumaczyła również, iż zaczęła podawać ceny energii elektrycznej bez uwzględnienia podatku od towarów i usług, ponieważ było to zgodne ze stanowiskiem prezentowanym wówczas w doktrynie i orzecznictwie, zgodnie z którym – wobec brzmienia art. 25 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 26 lutego 1982 r. o cenach (tekst jedn. Dz. U. z 1988 r. Nr 27, poz. 195, ze zm., dalej: ustawa o cenach z 1982 r.) – ceny i taryfy ustalane na podstawie Prawa energetycznego są wyłączone spod reżimu ustawy o cenach.

Enea wskazała również, że art. 1 ust. 2 pkt 2 ustawy o cenach z 2001 r. (obecnie art. 2 ustawy z dnia 9 maja 2014 r. o informowaniu o cenach towarów i usług, Dz. U. z 2014 r. poz. 915, dalej: ustawa o informowaniu o cenach) wyłączył stosowanie tej ustawy do cen ustalanych na podstawie odrębnych ustaw, w zakresie uregulowanym w tych ustawach. Do takich ustaw, w opinii Spółki, należy zaliczyć Prawo energetyczne, które w art. 45 i n. określa czynniki kształtujące taryfy, a także rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 18 sierpnia 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie energią elektryczną (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r. poz. 1200, dalej: rozporządzenia taryfowe). Są to, zgodnie z twierdzeniem Spółki, przepisy szczególne w stosunku do ustawy o cenach z 2001 r. Jednocześnie, Enea zajęła stanowisko, zgodnie z którym wszelkie dokumenty mieszczące się w definicji taryfy określonej w art. 3 pkt 17 Prawa energetycznego, stosowane przez przedsiębiorstwo energetyczne, a takim jest Spółka, niezależnie od ich nazwy, podlegają obowiązkowi kalkulowania cen i stawek opłat zgodnie z przepisami Prawa energetycznego. Spółka wyjaśniła, że należy do nich zaliczyć także cenniki i taryfy niepodlegające zatwierdzeniu przez Prezesa URE, w szczególności „*Cennik nr T1 Oferty DOM. STAŁE CENY I STAWKI OPŁAT DO DNIA 31 GRUDNIA 2014 ROKU*”. Skoro przedmiotowe dokumenty podlegają regulacji szczególnej w stosunku do ustawy o cenach z 2001 r., to, jak podniosła Enea, ustawa ta nie ma do nich zastosowania. Zatem, w ocenie Spółki, nie odnosi się do nich również wynikający z art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy o cenach z 2001 r. obowiązek uwzględnienia w cenie podatku od towarów i usług (obecnie art. 3 ust. 2 ustawy o informowaniu o cenach). Brak takiego obowiązku wskazuje, zdaniem Spółki, że nie działa ona bezprawnie, a w konsekwencji nie dopuściła się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów. Jeśli natomiast przyjąć, że pomiędzy różnymi reżimami prawnymi w zakresie przedmiotowego obowiązku występuje kolizja, to, jak

podniosła Enea, powinna ona być rozstrzygnięta na poziomie ustawowym i nie powinna obciążać przedsiębiorcy.

Ponadto, Enea tłumaczyła, że nie podaje w cennikach i materiałach informacyjnych cen i stawek opłat za energię elektryczną z uwzględnieniem podatku VAT – co jest przedmiotem zarzutu postawionego Spółce w niniejszym postępowaniu – także w trosce o rozwój konkurencji na rynku. Jej zdaniem, odmienne traktowanie taryfy podlegającej zatwierdzeniu przez Prezesa URE i taryfy (cennika) zwolnionej z tego obowiązku poprzez prezentowanie w pierwszej z nich cen netto, a w drugiej – cen brutto energii elektrycznej może wprowadzić konsumentów w błąd w zakresie atrakcyjności obydwu ofert. Enea zwróciła uwagę, że jednolite prezentowanie cen i stawek w wartości netto zarówno w taryfach podlegających zatwierdzeniu, jak i w dokumentach zwolnionych z tego obowiązku, pozwala konsumentom porównać te ceny w sposób obiektywny, ponieważ stawka podatku VAT w obydwu przypadkach jest taka sama. Spółka podniosła również argument, iż na stronie Urzędu Regulacji Energetyki dostępny jest opracowany przez ten urząd kalkulator służący do porównywania ofert dla konsumentów, w którym ceny i stawki opłat prezentowane są w wartościach netto.

Niezależnie od powyższego Enea zaznaczyła, że, mimo iż nie podawała w cennikach i materiałach informacyjnych cen i stawek opłat za energię elektryczną z uwzględnieniem podatku od towarów i usług, to informowała o konieczności doliczenia tego podatku zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa podatkowego. W związku z tym, Spółka stoi na stanowisku, że nie zaniechała udzielenia konsumentom informacji niezbędnych do podjęcia świadomej decyzji rynkowej. Podkreśliła przy tym, iż była to informacja na tyle jasna i czytelna, że nie mogła wprowadzać w błąd świadomego konsumenta.

Dodatkowo, Spółka powołała się na zasadę prowadzenia postępowania w sposób budujący zaufanie do władzy publicznej, wynikającą z art. 8 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r. poz. 267, ze zm., dalej: k.p.a.). W jej ocenie, kwalifikowanie przez Prezesa UOKiK praktyki zgodnej z wytycznymi Prezesa URE jako bezprawnej narusza tę zasadę oraz negatywnie wpływa na pewność obrotu i prowadzenia działalności gospodarczej przez przedsiębiorstwa energetyczne. Enea zwróciła także uwagę, że Prezes Urzędu w 2011 r. prowadził postępowanie wyjaśniające mające na celu zbadanie poziomu ochrony interesów konsumentów na rynku energii, w którym zwrócił się do niej o przekazanie m.in. stosowanych przez nią taryf, cenników i wzorców umów, a także informacji o wysokości cen

energii elektrycznej w wartości netto. Następnie, jak wywodzi Spółka, w oparciu o materiały przekazane przez nią w postępowaniu wyjaśniającym, Prezes UOKiK wszczął przeciwko Enea postępowanie, znak: RWR-61-24/11/AJ, w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, w ramach którego nie zakwestionował prezentacji cen energii elektrycznej w wartościach netto, mimo że przekazane przez Spółkę wzorce umów takie ceny zawierały. Ponadto, Enea zauważyła, że przedmiotowa kwestia nie została poruszona również w opracowanym przez Prezesa Urzędu w 2011 r. raporcie pn. „*Pozycja konsumenta na rynku energii elektrycznej*”. Zgodnie ze stanowiskiem Spółki, nie zwrócił na nią uwagi także Prezes URE, z którym Enea korespondowała w sprawie „*Oferty DOM. STAŁE CENY I STAWKI OPŁAT DO DNIA 31 GRUDNIA 2012 r.*”. Jak wskazała Spółka, w ramach przedmiotowej korespondencji organ ten posługiwał się własnym formularzem przeznaczonym do informowania go o ofertach adresowanych do odbiorców w gospodarstwach domowych, który przewidywał określenie cen w wartościach nieuwzględniających podatku VAT.

Pismem z dnia 14 października 2014 r. Enea przekazała informację o przychodzie osiągniętym w 2013 r. W tym samym piśmie Spółka poinformowała, że w cennikach i materiałach informacyjnych prezentuje ceny energii elektrycznej w wartościach netto oraz brutto od dnia 1 kwietnia 2014 r., a na stronie internetowej – od lutego 2014 r. Na dowód tego stwierdzenia Enea przekazała stosowane obecnie cenniki dla energii elektrycznej oraz wydruki ze strony internetowej dotyczące oferty „*Energia z kontem*”, „*Pewna cena*” oraz „*Oszczędny dom*”. Jednocześnie Spółka w całości podtrzymała swoje dotychczasowe stanowisko w sprawie uzupełniając je o dodatkowe argumenty. Mianowicie podniosła, że Prezes URE dopiero w dokumencie z dnia 15 stycznia 2014 r. pn. „*Zbiór praw konsumenta energii elektrycznej*” wyraził stanowisko, zgodnie z którym cena energii elektrycznej powinna być prezentowana konsumentom z uwzględnieniem podatku VAT, czego nie sygnalizował wcześniej. Dodatkowo, jak wskazała Enea, w dniu 16 kwietnia 2014 r. Prezes URE we współpracy z Prezesem UOKiK opracował dokument pn. „*Zbiór praw konsumenta paliw gazowych*”, w którym określił jako zaniechanie wprowadzające w błąd m.in. nieprzekazanie informacji o tym, czy podana cena paliwa gazowego lub stawka opłat zawiera podatek VAT. Zdaniem Spółki oznacza to, że zarzucona jej w niniejszym postępowaniu praktyka byłaby zgodna z prawem, gdyby miała miejsce na rynku gazu. Niespójność obydwu ww. dokumentów w opisanym zakresie nie znajduje, w ocenie Enea, uzasadnienia i wskazuje na niesłuszność postawionego jej zarzutu, a także stoi w sprzeczności z zasadą pogłębiania zaufania obywateli do organów państwa.

Ponadto, Enea wskazała na zasadność odstąpienia przez Prezesa Urzędu od wymierzenia jej kary pieniężnej. Zdaniem Spółki, przemawia za tym okoliczność, że nie można przypisać jej winy naruszenia, a jej zachowaniu – cechy bezprawności, ponieważ działała ona w zaufaniu do organów władzy publicznej. Jednocześnie Enea wyraziła przekonanie, iż Prezes Urzędu, rozważając nałożenie na nią kary, powinien kierować się standardami ochrony praw oskarżonego w postępowaniu karnym, jak również zasadą równości i proporcjonalności oraz kryteriami wyrażonymi w art. 111 ustawy okik. W jej ocenie, wymienione przesłanki sprzeciwiają się wymierzeniu jej kary pieniężnej. Dodatkowo Enea powołała się na fakt, że dostosowała sposób prezentacji cen energii elektrycznej do stanowiska wyrażonego w „Zbiorze praw konsumenta energii elektrycznej” i obecnie przedstawia je w wartości brutto.

W piśmie z dnia 9 stycznia 2015 r. Spółka podsumowała swoje dotychczasowe stanowisko oraz podtrzymała wniosek o umorzenie postępowania, względnie o odstąpienie od wymierzenia kary pieniężnej. Spółka podkreśliła dodatkowo, iż przeciętny konsument na rynku energii elektrycznej był wyraźnie poinformowany o konieczności doliczenia podatku VAT do ceny energii elektrycznej. Dlatego, przyjmując jako model przeciętnego konsumenta osobę rozsądną, uważną i świadomą, nie można, zdaniem Enea, twierdzić, że słabszy uczestnik obrotu mógł zostać wprowadzony w błąd co do przedmiotowego obowiązku. Spółka wskazała, że stale i konsekwentnie informowała konsumentów o konieczności doliczenia podatku od towarów i usług do prezentowanej ceny energii elektrycznej, a w związku z tym nie dochodziło do pominięcia istotnych informacji potrzebnych konsumentowi do podjęcia decyzji dotyczącej umowy. Ponadto, Enea zajęła stanowisko, zgodnie z którym w niniejszej sprawie nie doszło do naruszenia interesu publicznego, co stanowi przesłankę zastosowania ustawy okik. Jak wywiodła Spółka, wskazuje na to sprzeczność stanowisk Prezesa URE i Prezesa UOKiK w zakresie istnienia obowiązku zawierania w cenie energii elektrycznej podatku VAT. Skoro obydwie wymienione organy zostały powołane do ochrony interesu publicznego, to, zdaniem Enea, zastosowanie się do wytycznych jednego z nich (Prezesa URE) nie może być uznane za godzące w interes publiczny.

Spółka została zawiadomiona o zakończeniu zbierania materiału dowodowego w niniejszym postępowaniu oraz o możliwości zapoznania się z materiałem zgromadzonym w aktach sprawy w siedzibie Delegatury UOKiK w Warszawie.

Strona niniejszego postępowania skorzystała z prawa do zapoznania się z materiałem zgromadzonym w aktach sprawy.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił, co następuje.

Enea jest spółką prawa handlowego wpisaną do rejestru przedsiębiorców prowadzonego przez Sąd Rejonowy Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu, VIII Wydział Gospodarczy KRS, pod nr 0000012483. Przedmiotem działalności Spółki jest m.in. wytwarzanie energii elektrycznej i handel energią elektryczną.

/dowód: informacja odpowiadająca odpisowi aktualnemu z Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego – karty 220-227 akt administracyjnych/

Spółka przy zawieraniu umów z klientami, będącymi konsumentami w rozumieniu art. 22¹ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz. U. z 2014 r. poz. 121 ze zm., dalej: k.c.), tj. osobami fizycznymi dokonującymi czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z ich działalnością zawodową lub gospodarczą, posługuje się wzorcami umownymi w rozumieniu art. 384 k.c. Prezes Urzędu ustalił, że umowy z konsumentami zawierane są m.in. w oparciu o obowiązujące w różnych okresach następujące wzorce umowne:

- *„Taryfa dla energii elektrycznej dla zespołu grup taryfowych G w pakietach: domowy, przedpłatowy”* – zatwierdzona decyzją Prezesa URE z dnia 16 grudnia 2011 r. (znak: DTA-4211-53(16)/2011/2688/V/BH) na okres do 31 grudnia 2012 r. przedłużony decyzją Prezesa URE z dnia 20 grudnia 2012 r. (znak: DTA-4211-99(2)/2012/2688/V/BH) do dnia 30 czerwca 2013 r.,
- *„Taryfa dla energii elektrycznej dla zespołu grup taryfowych G w pakietach: domowy, przedpłatowy”* – zatwierdzona decyzją Prezesa URE z dnia 11 czerwca 2013 r. (znak: DRE-4211-16(12)/2013/2688/VI/BH) na okres od dnia 1 lipca 2013 r. do dnia 31 grudnia 2013 r.,
- *„Taryfa dla energii elektrycznej dla gospodarstw domowych w zakresie umów sprzedaży energii”* – wprowadzona Uchwałą Zarządu ENEA S.A. nr 595/2012 z dnia 16 października 2012 r.,
- *„Wzór umowy o świadczenie usługi kompleksowej dla odbiorców z grup taryfowych G przyłączonych do sieci niskiego napięcia”*,

- „Wzór umowy o świadczenie usługi kompleksowej dla odbiorców z grup taryfowych G przyłączonych do sieci niskiego napięcia - FORMULARZ”,
- „Ogólne warunki świadczenia usługi kompleksowej dla Odbiorców z grup taryfowych G przyłączonych do sieci niskiego napięcia”,
- „Wzór umowy o świadczenie usługi kompleksowej dla odbiorców z grup taryfowych G przyłączonych do sieci niskiego napięcia rozliczanych w systemie przedpłatowym”,
- „Wzór umowy o świadczenie usługi kompleksowej dla odbiorców z grup taryfowych G przyłączonych do sieci niskiego napięcia rozliczanych w systemie przedpłatowym - FORMULARZ”,
- „Ogólne warunki świadczenia usługi kompleksowej dla Odbiorców z grup taryfowych G przyłączonych do sieci niskiego napięcia rozliczanych w systemie przedpłatowym”,
- „Wzór umowy sprzedaży energii elektrycznej dla odbiorców z grup taryfowych G”,
- „Wzór umowy sprzedaży energii elektrycznej dla odbiorców z grup taryfowych G - FORMULARZ”,
- „Ogólne warunki sprzedaży energii elektrycznej dla Odbiorców z grup taryfowych G”,
- „Wzór umowy o świadczenie usługi kompleksowej wyłącznie dla odbiorców będących KONSUMENTAMI, zakupującymi usługę kompleksową na potrzeby budowy budynku mieszkalnego. Grupa taryfowa CIX”,
- „Wzór umowy sprzedaży energii elektrycznej dla odbiorców z grup taryfowych G przyłączonych do sieci OSD innych niż ENEA Operator Sp. z o.o. o Oferta DOM”,
- „Regulamin Oferty DOM”,
- „Cennik nr G1 Oferty DOM. STAŁE CENY I STAWKI OPŁAT DO DNIA ...”,
- „Cennik nr G2 Oferty DOM. STAŁE CENY I STAWKI OPŁAT DO DNIA ...”,
- „Cennik nr T1 Oferty DOM. STAŁE CENY I STAWKI OPŁAT DO DNIA ...”,
- „Wzór umowy sprzedaży energii elektrycznej (sprzedaż rezerwowa) na czas określony dla odbiorców zakwalifikowanych do zespołu grup taryfowych G”,
- „Wzór umowy sprzedaży energii elektrycznej (sprzedaż rezerwowa) na czas określony dla odbiorców zakwalifikowanych do zespołu grup taryfowych G – wariant, w którym sprzedaż rezerwowa została zakończona przed zawarciem umowy”,
- „Wzór umowy sprzedaży energii elektrycznej (sprzedaż rezerwowa) na czas nieokreślony dla odbiorców zakwalifikowanych do zespołu grup taryfowych G”,

stanowiące integralną część umowy.

Ceny i stawki opłat Spółka określa w taryfach, które przedstawia do zatwierdzenia Prezesowi URE, a także w taryfach uchwalanych przez zarząd Enea i cennikach, których Spółka nie przedstawia do zatwierdzenia temu organowi.

/dowód: *pismo Spółki z dnia 4 października 2013 r. wraz z załącznikami – karty 24-212 akt administracyjnych/*

Spółka stosowała w obrocie z konsumentami następujące taryfy zatwierdzone przez Prezesa URE:

- *„Taryfa dla energii elektrycznej dla zespołu grup taryfowych G w pakietach: domowy, przedpłatowy”* – zatwierdzona decyzją Prezesa URE z dnia 16 grudnia 2011 r. (znak: DTA-4211-53(16)/2011/2688/V/BH) na okres do 31 grudnia 2012 r. przedłużony decyzją Prezesa URE z dnia 20 grudnia 2012 r. (znak: DTA-4211-99(2)/2012/2688/V/BH) do dnia 30 czerwca 2013 r.;
- *„Taryfa dla energii elektrycznej dla zespołu grup taryfowych G w pakietach: domowy, przedpłatowy”* – zatwierdzona decyzją Prezesa URE z dnia 11 czerwca 2013 r. (znak: DRE-4211-16(12)/2013/2688/VI/BH) na okres od dnia 1 lipca 2013 r. do dnia 31 grudnia 2013 r.

Ponadto, Enea wykorzystywała w stosunkach z konsumentami następujące nieprzedstawiane do zatwierdzenia Prezesowi URE taryfy i cenniki:

- *„Taryfa dla energii elektrycznej dla gospodarstw domowych w zakresie umów sprzedaży energii”* – wprowadzona Uchwałą Zarządu ENEA S.A. nr 595/2012 z dnia 16 października 2012 r.,
- *„Cennik nr G1 Oferty DOM. STAŁE CENY I STAWKI OPŁAT DO DNIA 31 GRUDNIA 2012 ROKU”* – oferta ważna do dnia 30.11.2011 r.,
- *„Cennik nr G1 Oferty DOM. STAŁE CENY I STAWKI OPŁAT DO DNIA 31 GRUDNIA 2012 ROKU”* – oferta ważna do dnia 31.12.2011 r.,
- *„Cennik nr G1 Oferty DOM. STAŁE CENY I STAWKI OPŁAT DO DNIA 31 GRUDNIA 2012 ROKU”* – oferta ważna do dnia 31.01.2012 r.,
- *„Cennik nr G1 Oferty DOM. STAŁE CENY I STAWKI OPŁAT DO DNIA 31 GRUDNIA 2012 ROKU”* – oferta ważna do dnia 29.02.2012 r.,
- *„Cennik nr G2 Oferty DOM. STAŁE CENY I STAWKI OPŁAT DO DNIA 31 GRUDNIA 2013 ROKU”* – oferta ważna do dnia 31.03.2012 r.,

- „Cennik nr G2 Oferty DOM. STAŁE CENY I STAWKI OPŁAT DO DNIA 31 GRUDNIA 2013 ROKU” – oferta ważna do dnia 30.04.2012 r.,
- „Cennik nr G2 Oferty DOM. STAŁE CENY I STAWKI OPŁAT DO DNIA 31 GRUDNIA 2013 ROKU” – oferta ważna do dnia 31.07.2012 r.,
- „Cennik nr G2 Oferty DOM. STAŁE CENY I STAWKI OPŁAT DO DNIA 31 GRUDNIA 2013 ROKU” – oferta ważna do dnia 31.08.2012 r.,
- „Cennik nr T1 Oferty DOM. STAŁE CENY I STAWKI OPŁAT DO DNIA 31 GRUDNIA 2014 ROKU” – oferta ważna do dnia 30.09.2012 r.,
- „Cennik nr T1 Oferty DOM. STAŁE CENY I STAWKI OPŁAT DO DNIA 31 GRUDNIA 2014 ROKU” – oferta ważna do dnia 31.10.2012 r.,
- „Cennik nr T1 Oferty DOM. STAŁE CENY I STAWKI OPŁAT DO DNIA 31 GRUDNIA 2014 ROKU” – oferta ważna do dnia 31.12.2012 r.,
- „Cennik nr T1 Oferty DOM. STAŁE CENY I STAWKI OPŁAT DO DNIA 31 GRUDNIA 2014 ROKU” – oferta ważna do dnia 31.03.2013 r.,
- „Cennik nr T1 Oferty DOM. STAŁE CENY I STAWKI OPŁAT DO DNIA 31 GRUDNIA 2014 ROKU” – oferta ważna do dnia 31.07.2013 r.,
- „Cennik nr T1 Oferty DOM. STAŁE CENY I STAWKI OPŁAT DO DNIA 31 GRUDNIA 2014 ROKU” – oferta ważna do dnia 31.08.2013 r.,
- „Cennik nr T1 Oferty DOM. STAŁE CENY I STAWKI OPŁAT DO DNIA 31 GRUDNIA 2014 ROKU” – oferta ważna do dnia 30.09.2013 r.,
- „Cennik nr T1 Oferty DOM. STAŁE CENY I STAWKI OPŁAT DO DNIA 31 GRUDNIA 2014 ROKU” – oferta ważna do dnia 31.10.2013 r.

/dowód: pismo Spółki z dnia 4 października 2013 r. wraz z załącznikami – karty 24-212 akt administracyjnych/

Enea zamieściła na swojej stronie internetowej: <http://www.enea.pl> m.in. następujące ww. taryfy i cenniki, a także informację o ofercie:

- „Taryfa dla energii elektrycznej dla zespołu grup taryfowych G w pakietach: domowy, przedpłatowy” – zatwierdzona decyzją Prezesa URE z dnia 16 grudnia 2011 r. (znak: DTA-4211-53(16)/2011/2688/V/BH) na okres do 31 grudnia 2012 r. przedłużony decyzją Prezesa URE z dnia 20 grudnia 2012 r. (znak: DTA-4211-99(2)/2012/2688/V/BH) do dnia 30 czerwca 2013 r.,

- „Taryfa dla energii elektrycznej dla zespołu grup taryfowych G w pakietach: domowy, przedpłatowy” - zatwierdzona decyzją Prezesa URE z dnia 11 czerwca 2013 r. (znak: DRE-4211-16(12)/2013/2688/VI/BH) na okres od dnia 1 lipca 2013 r. do dnia 31 grudnia 2013 r.,
- „Taryfa dla energii elektrycznej dla gospodarstw domowych w zakresie umów sprzedaży energii” – wprowadzona Uchwałą Zarządu ENEA S.A. nr 595/2012 z dnia 16 października 2012 r.,
- „Cennik nr T1 Oferty DOM. STAŁE CENY I STAWKI OPŁAT DO DNIA 31 GRUDNIA 2014 ROKU” – oferta ważna do dnia 31.10.2013 r.,
- informacja o ofercie „Oferta DOM”.

/dowód:

- wydruk strony internetowej: http://www.enea.pl/img/pliki_do_pobrania/taryfa_g_01_2012.pdf
- wydruk strony internetowej: http://www.enea.pl/img/pliki_do_pobrania/taryfa_g_07_2013.pdf
- wydruk strony internetowej: http://www.enea.pl/img/pliki_do_pobrania/2012-Taryfa-w-zakresie-umow-sprzedazy-energii.pdf
- wydruk strony internetowej: http://www.enea.pl/img/energia_dom/Oferta_DOM/Cennik_Oferta_DOM.pdf
- print screen strony internetowej: www.enea.pl/52/energia-dla-domu/oferta-dom-975.html

karty 4-21 akt administracyjnych/

W wymienionych powyżej taryfach, cennikach i informacji o ofercie Enea zawarła ceny energii elektrycznej bez uwzględnienia podatku od towarów i usług (VAT).

Mianowicie, w punkcie 1.6. „Taryfy dla energii elektrycznej dla zespołu grup taryfowych G w pakietach: domowy, przedpłatowy” – zatwierdzonej decyzją Prezesa URE z dnia 16 grudnia 2011 r. (znak: DTA-4211-53(16)/2011/2688/V/BH) na okres do 31 grudnia 2012 r. przedłużony decyzją Prezesa URE z dnia 20 grudnia 2012 r. (znak: DTA-4211-99(2)/2012/2688/V/BH) do dnia 30 czerwca 2013 r., a także „Taryfy dla energii elektrycznej dla zespołu grup taryfowych G w pakietach: domowy, przedpłatowy” – zatwierdzonej decyzją Prezesa URE z dnia 11 czerwca 2013 r. (znak: DRE-4211-16(12)/2013/2688/VI/BH) na okres od dnia 1 lipca 2013 r. do dnia 31 grudnia 2013 r. Spółka zamieściła postanowienie: „Ceny

energii ustalone w Taryfie nie uwzględniają podatku od towarów i usług. Do cen doliczany będzie podatek od towarów i usług zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa podatkowego”. Ponadto, w tabeli zamieszczonej w punkcie 5. przedmiotowych taryf zatytułowanym „Ceny stosowane w rozliczeniach za energię” Enea wprowadziła rubrykę: „CENY ENERGII bez podatku od towarów i usług”.

Spółka wprowadziła w punkcie 1.6. niepodlegającej zatwierdzeniu „Taryfy dla energii elektrycznej dla gospodarstw domowych w zakresie umów sprzedaży energii” – wprowadzonej Uchwałą Zarządu ENEA S.A. nr 595/2012 z dnia 16 października 2012 r. postanowienie: „Zawarte w Taryfie ceny i stawki opłat nie uwzględniają podatku od towarów i usług. Do cen i stawek opłat doliczany jest podatek od towarów i usług zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa podatkowego”. Jednocześnie w tabeli widniejącej w punkcie 4. przedmiotowej taryfy zatytułowanym „Ceny stosowane w rozliczeniach za energię” Enea zamieściła rubrykę: „CENY ENERGII bez podatku od towarów i usług”, natomiast w tabeli wprowadzonej w punkcie 5. taryfy zatytułowanym: „Stawki opłat za obsługę handlową” Enea określiła rubrykę: „STAWKI OPŁAT ZA OBSŁUGĘ HANDLOWĄ bez podatku od towarów i usług”.

Ponadto, we wszystkich ww. cennikach „Oferty DOM” pod Tabelą nr 1. „Tabela stałych cen i stawek opłat” Spółka zamieściła postanowienie: „Ceny oraz stawki opłat za obsługę handlową podane w Tabeli nr 1 nie uwzględniają podatku od towarów i usług. W odniesieniu do nich podatek od towarów i usług będzie doliczany zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa podatkowego”.

Dodatkowo, na stronie internetowej Enea w zakładce „Oferta DOM”, dedykowanej dla gospodarstw domowych spoza obszaru Enea Operator Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, pod informacją o cenie energii elektrycznej oraz stawce opłaty handlowej zamieszczono informację: „Do podanej ceny i stawki opłaty należy doliczyć podatek VAT w wysokości 23%”.

/dowód:

- pismo Spółki z dnia 4 października 2013 r. wraz z załącznikami
- wydruk strony internetowej: http://www.enea.pl/img/pliki_do_pobrania/taryfa_g_01_2012.pdf
- wydruk strony internetowej: http://www.enea.pl/img/pliki_do_pobrania/taryfa_g_07_2013.pdf

- *wydruk strony internetowej:* http://www.enea.pl/img/pliki_do_pobrania/2012-Taryfa-w-zakresie-umow-sprzedazy-energii.pdf
- *wydruk strony internetowej:* http://www.enea.pl/img/energia_dom/Oferta_DOM/Cennik_Oferta_DOM.pdf
- *print screen strony internetowej:* www.enea.pl/52/energia-dla-domu/oferta-dom-975.html

karty 4-21 i 24-212 akt administracyjnych/

Z pisma Spółki z dnia 14 października 2014 r. wynika, że stosowała ona zarzuconą jej przez Prezesa UOKiK praktykę od kilku lat.

Od dnia 1 kwietnia 2014 r. Enea prezentuje w cennikach i materiałach informacyjnych ceny energii elektrycznej z uwzględnieniem podatku od towarów i usług, z tym że na swojej stronie internetowej czyni to od lutego 2014 r.

/dowód: pismo Spółki z dnia 14 października 2014 r. wraz z załącznikami – karty 228-351 akt administracyjnych/

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje.

W toku postępowania, w dniu 18 stycznia 2015 r. weszła w życie ustawa z dnia 10 czerwca 2014 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz ustawy - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r., poz. 945). Z art. 3 wskazanej powyżej ustawy wynika, że do spraw, w których postępowanie wszczęto przed dniem jej wejścia w życie (to jest przed dniem 18 stycznia 2015 r.) stosuje się przepisy dotychczasowe, o ile przepisy art. 4, art. 7, art. 10 i art. 11 nie stanowią inaczej.

W tym stanie rzeczy, mając na uwadze, że postępowanie w tej sprawie zostało wszczęte w dniu 17 września 2013 r., podstawę rozstrzygnięcia Prezesa Urzędu stanowią przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w brzmieniu obowiązującym przed nowelizacją.

Ad I. sentencji decyzji

Naruszenie interesu publicznoprawnego

Podstawą do rozstrzygnięcia sprawy w oparciu o przepisy ustawy okik jest uprzednie zbadanie przez Prezesa Urzędu, czy w danej sprawie zagrożony lub naruszony został interes publicznoprawny. Dopiero wykazanie tej okoliczności pozwala na realizację celu ustawy, którym zgodnie z jej art. 1 ust. 1 jest określenie warunków rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasad, podejmowanej w interesie publicznym, ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów.

Działania oparte na przepisach ww. ustawy są podejmowane w interesie publicznym, w celu ochrony interesów zbiorowości, a nie poszczególnych, indywidualnych uczestników rynku. Naruszenie interesu publicznego stanowi bezwzględny warunek do uznania kompetencji Prezesa Urzędu do rozstrzygnięcia określonej sprawy. Interes publiczny zostaje naruszony wówczas, gdy oceniane działania godzą w interesy ogólnospołeczne i dotyczą szerokiego kręgu uczestników rynku i, poprzez to, powodują zaburzenia w jego prawidłowym funkcjonowaniu. Do naruszenia interesu publicznego dochodzi, gdy skutki określonych działań mają charakter powszechny, dotyczą wszystkich potencjalnych podmiotów na danym rynku¹.

W ocenie Prezesa Urzędu niniejsza sprawa ma charakter publicznoprawny, gdyż wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy byli, obecnie są lub w przyszłości będą klientami Enea. W związku z tym, podjęcie działań przez Prezesa Urzędu w przedmiotowej sprawie było uzasadnione.

Naruszenie zakazu z art. 24 ustawy okik

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy okik zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Artykuł 24 ust. 2 ww. ustawy definiuje tę praktykę jako godzące w zbiorowy interes konsumentów bezprawne działanie przedsiębiorcy. Zbiorowe

¹ K. Kohutek, M. Sieradzka „Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz”, Wolters Kluwer, Warszawa 2008, s. 47.

interesy konsumentów podlegają zatem ochronie przed wymierzonymi w nie naruszeniami, polegającymi na sprzecznych z prawem działaniach przedsiębiorców.

Zachowanie przedsiębiorcy może zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, gdy spełnione są równocześnie trzy przesłanki wynikające z art. 24 ust. 1 i 2 ww. ustawy:

1. kwestionowane działanie jest działaniem przedsiębiorcy,
2. nosi znamiona bezprawności,
3. godzi w zbiorowe interesy konsumentów.

Ad 1. Enea jako przedsiębiorca

Zakaz naruszenia zbiorowych interesów konsumentów odnosi się do przedsiębiorców. Artykuł 4 pkt 1 ustawy okik zawiera legalną definicję przedsiębiorcy, obejmującą przedsiębiorców w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r., poz. 584 ze zm.), oraz: (a) osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, (b) osobę fizyczną wykonującą zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadzącą działalność w ramach wykonywania takiego zawodu, (c) osobę fizyczną, która posiada kontrolę nad co najmniej jednym przedsiębiorcą, choćby nie prowadziła działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, jeżeli podejmuje dalsze działania podlegające kontroli koncentracji, o której mowa w art. 13 ustawy okik, (d) związek przedsiębiorców w rozumieniu ww. ustawy. Natomiast w myśl art. 4 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Właściwą dla przedsiębiorcy działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły (art. 2 ww. ustawy).

Enea, będąca stroną niniejszego postępowania, posiada status przedsiębiorcy w rozumieniu powołanego powyżej art. 4 pkt 1 ustawy okik, gdyż jest spółką handlową wpisaną do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, prowadzącą działalność gospodarczą we własnym imieniu. Tym samym oznacza to, iż jej zachowanie podlega kontroli dokonywanej na podstawie ustawy okik.

Ad 2. Bezprawność działań Enea

Kolejną przesłanką, jaka musi zostać spełniona, aby było możliwe stwierdzenie naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 ustawy okik, jest bezprawność rozważanego zachowania.

Bezprawność jest taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Dla ustalenia bezprawności działania wystarczy ustalenie, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa². Prezes Urzędu, oceniając zachowanie Spółki pod kątem ewentualnego naruszenia przepisów zakazujących stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, musi stosować inne akty prawa powszechnie obowiązującego i na ich podstawie stwierdzić, czy działanie przedsiębiorcy było bezprawne. Zgodnie z art. 87 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483, ze zm.) *„źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia. Źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są na obszarze działania organów, które je ustanowiły, akty prawa miejscowego”*.

„Działanie bezprawne” to zachowanie sprzeczne z nakazem lub zakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, umową międzynarodową mającą bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych oraz z zasadami współżycia społecznego. Jak stwierdził Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 4 lipca 2002 r.³, w przypadku oparcia odpowiedzialności na idei bezprawności czynu, sam fakt naruszenia prawa stanowi podstawę do zastosowania sankcji. *„Obiektywny stan naruszenia prawa jest w takim stanie rzeczy podstawą do jej zastosowania. Podstawową przesłanką odpowiedzialności jest w takim układzie odniesienia bezprawność czynu*

² J. Szwaja (red.): *„Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, Komentarz”*, Wydawnictwo C.H. BECK, Warszawa 2000, s. 117-118.

³ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 lipca 2002 r., sygn. akt P 12/01, publ. MoP 2002, nr 15, s. 675.

rozumiana jako zachowanie sprawcy niezgodne z przepisami prawa i zasadami współzycia społecznego”⁴.

Bezprawną praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest takie zachowanie przedsiębiorcy, które można zaklasyfikować jako jedno z zachowań przykładowo wymienionych w art. 24 ust. 2 pkt 1–3 ustawy okik, tj.:

- stosowanie postanowień wzorców umów wpisanych przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: SOKiK) do prowadzonego przez Prezesa Urzędu rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst. jedn. Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm., dalej: k.p.c.),
- naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji,
- stosowanie nieuczciwych praktyk rynkowych lub czynów nieuczciwej konkurencji.

Odnosząc powyższe uwagi do zarzutu postawionego Spółce, należy wskazać, co następuje:

W przedmiotowym postępowaniu Enea zarzucono, iż podaje w cennikach i materiałach informacyjnych ceny energii elektrycznej bez uwzględnienia wartości podatku od towarów i usług. W ocenie Prezesa Urzędu, takie zachowanie wyczerpuje znamiona nieuczciwej praktyki rynkowej z art. 6 ust. 1, ust. 3 pkt 1 i ust. 4 pkt 3 w zw. z art. 4 ust. 1 i 2 ustawy pnpr.

Wymaga zaznaczenia, że stosowanie przez Spółkę nieuczciwych praktyk rynkowych, zgodnie z art. 24 ust. 2 pkt 3 ustawy okik, stanowi działanie godzące w zbiorowe interesy konsumentów, a tym samym należy je określić jako praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 ww. ustawy.

Praktyka rynkowa

Pojęcie praktyk rynkowych zostało określone w ustawie pnpr. Na podstawie definicji zawartej w art. 2 pkt 4 ustawy pnpr przez praktyki rynkowe rozumie się działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy, sposób postępowania, oświadczenie lub informację handlową,

⁴ Ibidem.

w szczególności reklamę lub marketing, bezpośrednio związane z promocją lub nabyciem produktu przez konsumenta. Należy wskazać, że pojęcie produktu wskazane w art. 2 pkt 3 ustawy pnpr ma szeroki zakres i obejmuje każdy towar lub usługę, w tym nieruchomości, prawa i obowiązki wynikające ze stosunków cywilnoprawnych.

Ustawa pnpr nie definiuje natomiast pojęcia informacji handlowej. Wskazuje jednak w art. 2 pkt 6 ustawy pnpr, że informacja handlowa określająca cechy produktu oraz jego cenę, w sposób właściwy dla użytego środka komunikowania się z konsumentami, która bezpośrednio wpływa bądź może wpływać na podjęcie przez konsumenta decyzji dotyczącej umowy, stanowi propozycję nabycia produktu. W ocenie Prezesa Urzędu, określenie „decyzja dotycząca umowy” należy rozumieć szeroko i uwzględniać w nim również decyzję o rozwiązaniu umowy w przypadku zmiany jej warunków. Podkreślić bowiem należy, że w przypadku zmian cen oraz stawek opłat konsumenci mają prawo do wypowiedzenia umowy.

Pojęcie informacji handlowej zostało za to zdefiniowane w ustawie z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r. poz. 1422). Zgodnie z art. 2 pkt 2 tej ustawy w zakresie informacji handlowej mieści się każda informacja przeznaczona bezpośrednio lub pośrednio do promowania towarów, usług lub wizerunku przedsiębiorcy lub osoby wykonującej zawód, której prawo do wykonywania zawodu jest uzależnione od spełnienia wymagań określonych w odrębnych ustawach, z wyłączeniem informacji umożliwiającej porozumiewanie się za pomocą środków komunikacji elektronicznej z określoną osobą oraz informacji o towarach lub usługach niesłużącej osiągnięciu efektu handlowego pożądanego przez podmiot, który zleca jej rozpowszechnianie, w szczególności bez wynagrodzenia lub innych korzyści od producentów, sprzedawców i świadczących usługi. Zdaniem doktryny „w zakresie tak określonej informacji handlowej będzie się zatem mieścić szeroko pojęta reklama oraz oświadczenia woli stanowiące ofertę zawarcia umowy”⁵.

W związku z powyższym, zdaniem Prezesa Urzędu, cenniki oraz informacje zawarte na stronie internetowej Enea bez wątpienia stanowią informację handlową określającą cechy produktu i jego cenę – stanowiąc jednocześnie propozycję nabycia produktu. W konsekwencji, informowanie konsumentów przez Enea o cenach energii elektrycznej oraz stawkach opłat handlowych w cennikach oraz na stronie internetowej Spółki stanowi

⁵ M. Sieradzka „Ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym. Komentarz”, wyd. Oficyna 2008, Lex nr 40451.

przekazywanie informacji handlowej bezpośrednio związane z promocją oferowanego przez nią produktu lub jego nabyciem, zatem może zostać uznane za praktykę rynkową w rozumieniu art. 2 pkt 4 ustawy pnpr.

Nieuczciwa praktyka rynkowa

Dokonując oceny praktyki rynkowej stosowanej przez przedsiębiorcę należy poddać ocenie pod kątem przepisów ustawy pnpr to, czy dana praktyka jest nieuczciwa. Wskazać bowiem należy, że zakazane są tylko praktyki nieuczciwe. W świetle art. 4 ust. 1 ustawy pnpr, praktyka rynkowa stosowana przez przedsiębiorców jest nieuczciwa, jeżeli jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i w istotny sposób zniekształca lub może zniekształcić zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta, zarówno przed zawarciem umowy, w trakcie jej zawierania jak i po jej zawarciu. Podkreślenia wymaga, że art. 3 ustawy pnpr wprost zakazuje stosowania nieuczciwych praktyk rynkowych.

W związku z powyższym w przedmiotowej sprawie zasadne jest dokonanie oceny przesłanki nieuczciwości w kontekście naruszenia przez Enea dobrych obyczajów oraz możliwości zniekształcenia w sposób istotny zachowania rynkowego przeciętnego konsumenta, związanego z zawarciem umowy dotyczącej sprzedaży energii elektrycznej.

Dobre obyczaje

W pierwszej kolejności należy zbadać okoliczność, czy Spółka naruszyła swym zachowaniem dobre obyczaje. Pojęcie dobrych obyczajów jest klauzulą generalną, niezawierającą swej definicji normatywnej. Jak wskazuje doktryna i orzecznictwo, klauzule generalne to przepisy prawne, w których nie są dokładnie sprecyzowane wszystkie elementy składające się na hipotezę czy dyspozycję normy prawnej, a ocena konkretnego stanu faktycznego zostaje przerzucona na organ stosujący prawo⁶. Istotą i funkcją klauzul generalnych w prawie cywilnym jest możliwość uwzględnienia w ocenie różnego rodzaju okoliczności faktycznych, które nie mogą – w oderwaniu od konkretnego stanu faktycznego – być według jakiegoś schematu mającego walor bezwzględny oceniane raz na zawsze i w sposób jednakowy⁷. Pojęcie dobrych obyczajów nie jest w prawie zdefiniowane, ale podobnie jak zasady współżycia społecznego, jest przedmiotem wielu orzeczeń sądowych oraz opracowań doktryny⁸. Wskazuje się w nich, że dobre obyczaje to uczciwe zasady

⁶ A. Wolter, „Prawo cywilne. Zarys części ogólnej”, wyd. VIII, Warszawa 1986, s. 83.

⁷ Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 29 marca 1979 r., sygn. akt III CRN 59/79, niepubl.

⁸ Np. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 13 listopada 1991 r., sygn. akt I ACr 411/91, „Wokanda” 1992/4; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2003 r., sygn. akt II CKN 1097/00, Lex nr 78878; wyrok

postępowania i ustalone zwyczaje w ujęciu etyczno-moralnym, a na ich treść składają się elementy etyczne i socjologiczne kształtowane przez oceny moralne i społeczne stanowiące uzupełnienie porządku prawnego. Przy takim założeniu sprzeczne z dobrymi obyczajami są m.in. działania wykorzystujące niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszenie równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji i wywołania błędnego przekonania konsumenta. Chodzi więc o działania potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające „*in minus*” od standardów postępowania.

W niniejszej sprawie dobre obyczaje należy utożsamiać z prawem konsumenta do rzetelnej i jednoznacznej informacji o ostatecznej cenie za oferowany produkt. Niewątpliwie, Enea naruszyła je, nie podając w swoim przekazie handlowym ostatecznych cen i stawek opłat za energię elektryczną, tj. cen brutto, a podając tylko ceny netto.

Tymczasem, na podstawie przepisów prawa powszechnie obowiązującego oraz dobrych obyczajów kupieckich, konsument ma prawo oczekiwać, że kwota pieniężna wskazana w cenniku czy w materiałach informacyjnych określających cenę produktu stanowi ostateczną kwotę do zapłaty na rzecz przedsiębiorcy, oraz że nie będzie musiał dokonywać dodatkowych operacji matematycznych, aby ją ustalić. Przede wszystkim wymaga przytoczenia art. 6 ust. 4 pkt 3 ustawy pnpr. Przepis ten wskazuje, że, w przypadku propozycji nabycia produktu, za istotne informacje potrzebne przeciętnemu konsumentowi do podjęcia decyzji dotyczącej umowy uznaje się w szczególności: cenę uwzględniającą podatki lub, w przypadku gdy charakter produktu nie pozwala w sposób racjonalny na wcześniejsze obliczenie ceny, sposób, w jaki cena jest obliczana, jak również wszelkie dodatkowe opłaty za transport, dostawę lub usługi pocztowe lub, w sytuacji gdy wcześniejsze obliczenie tych opłat nie jest w sposób racjonalny możliwe, informację o możliwości powstania takich dodatkowych kosztów. Wcześniejsze obliczenie w sposób racjonalny ceny brutto energii elektrycznej jest jak najbardziej możliwe – w oparciu o powszechnie obowiązujące przepisy określające stawki podatku VAT. Zatem cena produktu uwzględniająca ten podatek stanowi istotną informację potrzebną przeciętnemu konsumentowi do podjęcia decyzji dotyczącej umowy. W konsekwencji prezentowanie przez Spółkę ceny netto należy ocenić jako zaniechanie przekazania konsumentowi tej istotnej informacji.

Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2003 r., sygn. akt I CKN 473/01, Lex nr 80257; J. Szwaia [w:] „*Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji – Komentarz*”, Warszawa 2000, s. 122-133; R. Stefanicki, „*Dobre obyczaje w prawie polskim*”, „*Przegląd Prawa Handlowego*”, 2002/5.

Również w orzecznictwie utrwalony jest pogląd, zgodnie z którym w obrocie z konsumentami cena powinna być prezentowana w kwocie brutto. Jak wyjaśnił SOKiK w wyroku z dnia 17 czerwca 2009 r.⁹ „cena (...) wyrażona w wielu składnikach określonych procentowo jest ceną ustaloną z naruszeniem obowiązujących przepisów, nie jest jednoznaczna, wymaga podjęcia przez konsumentów dodatkowych czynności do jej ustalenia, jest niekorzystnie ukształtowana dla konsumenta, nie zachowana również została równowaga stron. W ocenie Sądu takie określenie ceny stanowi rażące naruszenie interesów konsumenta i jest sprzeczne z dobrymi obyczajami (...)”. Konsument ma zatem prawo zakładać, że przedstawiona cena produktu zawiera wszystkie elementy wymagane przez bezwzględnie obowiązujące przepisy prawa.

Przeciętny konsument

W następnej kolejności Prezes Urzędu uznał za niezbędne dokonanie analizy wpływu sprzecznego z dobrymi obyczajami zachowania Spółki na możliwość zniekształcenia w istotny sposób zachowania rynkowego przeciętnego konsumenta. W tym celu konieczne jest dokładniejsze odniesienie się do definicji przeciętnego konsumenta.

Zgodnie z art. 2 pkt 8 ustawy pnpr przez przeciętnego konsumenta rozumie się konsumenta, który jest dostatecznie dobrze poinformowany, uważny i ostrożny. Definicja przeciętnego konsumenta zamieszczona w ustawie pnpr jest wynikiem dorobku orzeczniczego Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Stopniowy rozwój orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej doprowadził do utrwalenia modelu konsumenta jako konsumenta rozważnego, przeciętnie zorientowanego, mającego prawo do rzetelnej informacji niewprowadzającej w błąd, zawierającej wszelkie niezbędne dane wynikające z funkcji i przeznaczenia danego towaru. To, czego można oczekiwać od rozsądnego konsumenta, wynika przede wszystkim z tego, jak daleko sięga obowiązek informacji handlowej, jej dostępności, jasności, niedwuznaczności, pełności i odpowiedniości.

Przeciętnego konsumenta należy rozumieć jako dostatecznie dobrze poinformowanego, uważnego i ostrożnego przy uwzględnieniu czynników społecznych, kulturowych i językowych – charakterystycznych dla polskiego konsumenta, a także przynależności danego konsumenta do szczególnej grupy konsumentów, przez którą rozumie się dającą się jednoznacznie zidentyfikować grupę konsumentów, szczególnie podatną na oddziaływanie

⁹ Wyrok SOKiK z dnia 17 czerwca 2009 r., sygn. akt XVII AmC 324/08, [http://decyzje.uokik.gov.pl/nd_wz_um.nsf/0/E7E019D2ECA51D40C12576380031830D/\\$file/AmC_324_08_2009_06_17_Malgorzata_Kanclerz_Posesja_Posrednictwo_Nieruchomosciami.pdf](http://decyzje.uokik.gov.pl/nd_wz_um.nsf/0/E7E019D2ECA51D40C12576380031830D/$file/AmC_324_08_2009_06_17_Malgorzata_Kanclerz_Posesja_Posrednictwo_Nieruchomosciami.pdf).

praktyki rynkowej lub na produkt, którego praktyka rynkowa dotyczy, ze względu na szczególne cechy, takie jak wiek, niepełnosprawność fizyczna lub umysłowa.

Oferta handlowa Enea adresowana jest do nieograniczonego kręgu odbiorców i może dotyczyć wszystkich osób będących klientami Spółki, a także osób chcących dokonać zmiany sprzedawcy energii elektrycznej. Energia elektryczna jest produktem codziennego użytku i pierwszej potrzeby – niezbędnym do funkcjonowania. Enea kieruje swój przekaz handlowy do różnych grup społecznych i zawodowych, zarówno do młodych i wykształconych konsumentów, jak i osób starszych, często mających mniejszą potrzebę i sposobność poszerzania swojej wiedzy, i poprzez to, posiadających dosyć niską świadomość zmieniającego się otoczenia prawno-gospodarczego. W związku z tym nie jest możliwe wskazanie szczególnej grupy konsumentów, która byłaby wyłącznym adresatem praktyki stosowanej przez Spółkę. Prawidłowe będzie zatem odniesienie się do ustawowej definicji „przeciętnego konsumenta”.

Odnosząc się do tej definicji, należy zauważyć, iż „przeciętność” jako cecha charakterystyczna konsumenta powiązana jest z takimi walorami jak poinformowanie, uważność i ostrożność. Przeciętny konsument posiada określony zasób informacji o otaczającej go rzeczywistości, potrafi go wykorzystać poprzez analizę przekazów rynkowych i krytycznie odnosi się do praktyk reklamowych¹⁰. Rozumie kierowane do niego informacje i potrafi je wykorzystać do podjęcia świadomej decyzji dotyczącej produktu lub usługi. Z drugiej strony nie można uznać, że wiedza przeciętnego konsumenta jest kompletna i profesjonalna oraz, że konsument posiada specjalistyczną wiedzę w danej dziedzinie, w tym np. w zakresie prawa¹¹.

Niemniej jednak każdy konsument ma prawo do rzetelnej informacji, która – przy założeniu dokonania z jego strony aktów staranności, celem zrozumienia istoty kierowanych do niego przez przedsiębiorcę informacji – nie będzie wprowadzać w błąd. Należy wyraźnie podkreślić, iż nie bez znaczenia jest sposób przekazania tak zdefiniowanemu przeciętnemu konsumentowi informacji dotyczących produktu, bowiem prawo konsumenta do transparentności przekazu profesjonalisty (należytego poinformowania) ma kardynalne znaczenie dla świadomego procesu decyzyjnego konsumenta. Naruszenie tego prawa (brak transparentności, nienależyte przekazanie informacji) może skutkować tym, iż nawet przeciętny konsument nie będzie w stanie wykorzystać swojej wiedzy, ostrożności,

¹⁰ M. Sieradzka [w:] „Reklama. Aspekty prawne”, red. M. Namysłowska, Lex 2012.

¹¹ Zob. decyzja Prezesa Urzędu nr RŁO 47/2012 z dnia 31 sierpnia 2012 r.

racjonalnego postrzegania rzeczywistości, i rozpoznać grożącego mu niebezpieczeństwa w postaci bezprawnych działań profesjonalisty. W tak zakłóconych warunkach przeciętny konsument nie będzie miał możliwości podjęcia świadomej decyzji.

Prezes UOKiK jest zdania, że opisane wyżej sprzeczne z dobrymi obyczajami działanie Spółki będące przedmiotem niniejszego rozstrzygnięcia mogło istotnie zniekształcić zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta. Przeciętny konsument może posiadać wiedzę o tym, że przedsiębiorcy doliczają do cen netto obowiązujące stawki VAT i w ten sposób kształtują ceny ostateczne. Jednak, w ocenie Prezesa Urzędu, wiedza o zróżnicowaniu stawek w zależności od rodzaju usług i towarów, a następnie wybór odpowiedniej stawki, wymagają dokładnego przestudiowania przepisów prawa. W związku z tym, nie jest wiedzą, której można wymagać od przeciętnego konsumenta.

Praktyka rynkowa – zaniechanie wprowadzające w błąd

Jak wskazano powyżej, nieuczciwą praktyką rynkową jest praktyka, która w istotny sposób zniekształca lub może zniekształcić zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta. Praktyką taką może być praktyka wprowadzająca w błąd. W myśl art. 6 ust. 1 ustawy pnpr praktyka rynkowa wprowadzająca w błąd może przyjąć również postać zaniechania wprowadzającego w błąd. Uznaje się ją za taką, jeżeli pomija istotne informacje potrzebne przeciętnemu konsumentowi do podjęcia decyzji dotyczącej umowy i tym samym powoduje lub może powodować podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął. Wprowadzającym w błąd zaniechaniem może być zatajenie lub nieprzekazanie w sposób jasny, jednoznaczny lub we właściwym czasie istotnych informacji dotyczących produktu (art. 6 ust. 3 pkt 1 ww. ustawy). Zgodnie z art. 6 ust. 4 pkt 3 ustawy pnpr, w przypadku propozycji nabycia produktu, za istotne informacje uznaje się cenę uwzględniającą podatki lub, w przypadku gdy charakter produktu nie pozwala w sposób racjonalny na wcześniejsze obliczanie ceny, sposób, w jaki cena jest obliczana, jak również wszelkie dodatkowe opłaty za transport, dostawę lub usługi pocztowe lub, w sytuacji gdy wcześniejsze obliczenie tych opłat nie jest w sposób racjonalny możliwe, informację o możliwości powstania takich dodatkowych kosztów. Jak już wyżej wskazano, wcześniejsze obliczenie w sposób racjonalny ceny brutto energii elektrycznej jest dla Spółki jak najbardziej możliwe – w oparciu o powszechnie obowiązujące przepisy określające stawki podatku VAT.

Dodatkowo wskazać należy, że obowiązek podawania przez przedsiębiorców cen z uwzględnieniem podatku VAT wynika również z przepisów ustawy o informowaniu

o cenach towarów i usług oraz poprzedzającej ją, obecnie nieobowiązującej, ustawy o cenach. Zgodnie z art. 3 ust. 2 ustawy o informowaniu o cenach towarów i usług (art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy o cenach), w cenie uwzględnia się podatek od towarów i usług oraz podatek akcyzowy, jeżeli na podstawie odrębnych przepisów sprzedaż towaru (usługi) podlega obciążeniu podatkiem od towarów i usług lub podatkiem akcyzowym. Podkreślić przy tym należy, iż ww. regulacja znajduje zastosowanie do cen energii, co wynika bezpośrednio z treści art. 3 ust. 1 pkt 4 ustawy o informowaniu o cenach towarów i usług (art. 3 ust. 1 pkt 9 ustawy o cenach) oraz art. 3 ust. 2 zd. 2 ustawy o informowaniu o cenach towarów i usług (art. 3 ust. 2 pkt 1 ustawy o cenach). Przepisy te przesądzają, że przez towar należy rozumieć m.in. energię, a przez cenę – również stawkę taryfową.

Z powyższego wynika zatem jasno, że na przedsiębiorcach jako profesjonalistach ciąży obowiązek informacyjny wobec konsumentów, polegający na przekazywaniu informacji o cenie brutto, tj. cenie uwzględniającej wszystkie podatki, w tym podatek od towarów i usług.

Pogląd ten potwierdził SOKiK w powołanym już wyżej wyroku z dnia 17 czerwca 2009 r., a także w wyroku z dnia 19 maja 2005 r.¹², w którym wyjaśnił, że *„informacja o cenie towaru w wysokości (wartości) nie uwzględniającej podatku jest informacją nierzetelną, nieprawdziwą i niepełną, bo na przedsiębiorcy ciąży obowiązek oznaczania cen towaru zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa zaś konsument ma prawo znać cenę towaru, a nie obliczać ją sam, bez względu na to czy przy cenie towaru umieszczono ogólnikową informację - cena netto, cena + VAT itp.”*.

Obowiązek rzetelnego informowania konsumentów obejmuje wszystkie etapy sprzedaży oraz formy komunikacji, począwszy od przekazów reklamowych i ofertowych, których celem jest zainteresowanie potencjalnych nabywców ofertą handlową przedsiębiorcy, aż do momentu zawarcia umowy, której przedmiotem będzie nabycie towaru lub usługi. Szczególną uwagę ustawodawca przywiązuje do właściwego informowania konsumentów w początkowej fazie sprzedaży, gdyż właśnie na tym etapie stosowana przez profesjonalistów nierzetelna informacja handlowa wpłynąć może na decyzje konsumentów w zakresie zakupu towarów czy skorzystania z usługi lub produktu. *„Należy zauważyć, że konsument właśnie w fazie zaproszenia do dokonania zakupu zostaje motywowany różnego rodzaju zachętami, które mają skłonić go do podjęcia decyzji dotyczącej umowy. Przedsiębiorcy w walce*

¹² Wyrok SOKiK z dnia 19 maja 2005 r., sygn. akt XVII AmA 11/04, Dz. Urz. UOKiK 2005/2/29.

rynkowej o nabywców swoich produktów wykorzystują różnorodne i coraz nowsze instrumenty w celu ich pozyskania. (...) środkiem, który w najprostszy i najszybszy sposób oddziałuje na decyzje gospodarcze konsumentów jest cena produktu (która winna uwzględniać podatki). (...) to właśnie cena produktu jest najczęściej wykorzystywana przez przedsiębiorców jako swoisty magnes w walce rynkowej o klientów”¹³.

Prezes UOKiK jest zdania, że opisane wyżej sprzeczne z dobrymi obyczajami działanie Enea będące przedmiotem niniejszego rozstrzygnięcia mogło istotnie zniekształcić zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta. Praktyka stosowana przez Spółkę wprowadzała konsumentów w błąd w zakresie tego, jaka jest ostateczna cena oferowanych przez nią towarów i usług. W opinii Prezesa Urzędu, wskazywanie w cennikach i na stronie internetowej cen w wysokości netto wywołuje u konsumentów mylne wrażenie, że cena jest niższa niż w rzeczywistości. Stosowanie cen netto może też powodować fałszywe wrażenie, że ceny te są bardziej konkurencyjne w stosunku do cen stosowanych przez konkurentów danego przedsiębiorcy. Może to wpływać na wybór oferty Spółki przez konsumentów i podjęcie decyzji o zawarciu z nią umowy lub rezygnacji z uprawnienia do zmiany sprzedawcy energii elektrycznej.

Odnosząc się do argumentów Spółki przedstawionych przez nią w toku postępowania, Prezes Urzędu stwierdza, co następuje.

Prezes UOKiK zajmuje stanowisko, zgodnie z którym przepisy ustawy o informowaniu o cenach (dawniej ustawy o cenach z 2001 r.), w tym art. 3 ust. 2 zd. 1 tej ustawy (art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy o cenach z 2001 r.), znajdują zastosowanie do cen i stawek opłat za energię elektryczną. Jak już zostało wyżej powiedziane, wynika to bezpośrednio z treści art. 3 ust. 1 pkt 4 ustawy o informowaniu o cenach (art. 3 ust. 1 pkt 9 ustawy o cenach z 2001 r.) oraz art. 3 ust. 2 zd. 2 ustawy o informowaniu o cenach (art. 3 ust. 2 pkt 1 ustawy o cenach z 2001 r.). Przepisy te przesądzają, że przez towar należy rozumieć m.in. energię, a przez cenę – również stawkę taryfową. Jednocześnie przepisy prawa energetycznego w zakresie sposobu prezentacji w obrocie z konsumentami ceny energii elektrycznej nie stanowią regulacji szczególnej w stosunku do ustawy o informowaniu o cenach (ustawy o cenach z 2001 r.). Prawo energetyczne oraz rozporządzenie taryfowe określają wiążący przedsiębiorstwa energetyczne sposób kalkulacji cen i stawek opłat za energię elektryczną, co stanowi kwestię całkowicie odrębną od sposobu ich prezentacji.

¹³ M. Sieradzka „Ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym. Komentarz”, wyd. Oficyna 2008, Lex nr 40455.

Odnosząc się do podniesionego przez Spółkę argumentu, zgodnie z którym za wyłączeniem spod ustawy o informowaniu o cenach (ustawy o cenach z 2001 r.) przemawia to, że w art. 25 ust. 1 pkt 4 ustawy o cenach z 1982 r.¹⁴ znajdowało się wyraźne wyłączenie spod jej zastosowania cen i taryf ustalanych na podstawie Prawa energetycznego, Prezes Urzędu zauważa, że przepis ten nie obowiązuje w obecnym stanie prawnym, co przemawia przeciwko stanowisku Enea. Należy również zaznaczyć, że ustawa o cenach z 1982 r. przewidywała w art. 18, iż ceny urzędowe i marże handlowe urzędowe ustala, w drodze rozporządzenia, minister właściwy do spraw finansów publicznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki. Dotyczyło to w szczególności cen energii elektrycznej (przykładem może być rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 1997 r. w sprawie zatwierdzenia cenników energii elektrycznej, Dz. U. Nr 158, poz. 1055). Ponieważ Prawo energetyczne, które weszło w życie w 1997 r., wprowadziło wyłom od tej zasady, przyznając kompetencję do zatwierdzania taryf energetycznych Prezesowi URE, w ustawie o cenach z 1982 r. należało wprowadzić wyłączenie jej zastosowania do cen i taryf ustalanych na podstawie Prawa energetycznego. W przeciwnym razie, uprawnienie do zatwierdzania cen energii przysługiwałoby jednocześnie dwóm organom. Stąd art. 59 Prawa energetycznego dodał do art. 25 ust. 1 ustawy o cenach z 1982 r. pkt 4 zawierający wyłączenie z zakresu jej zastosowania cen i taryf ustalanych na podstawie Prawa energetycznego. Jak z tego wynika, celem opisanego wyłączenia było uporządkowanie kwestii ustalania cen energii, a nie sposobu ich uwidaczniania. W odniesieniu do cen energii również art. 1 ust. 2 pkt 2 ustawy o cenach z 2001 r. należy interpretować w ten sposób. Wyłączył on z zakresu tej regulacji ceny ustalane na podstawie odrębnych ustaw, ale jedynie w zakresie uregulowanym w tych ustawach. Ponieważ Prawo energetyczne nie reguluje sposobu prezentacji cen energii w obrocie z konsumentami, to należy uznać, że w tym zakresie zastosowanie znajdowały przepisy ustawy o cenach z 2001 r. Warto zwrócić uwagę, że obecnie obowiązująca ustawa o informowaniu o cenach w ogóle nie dotyczy zasad i trybu kształtowania cen towarów i usług. Jej art. 2 wyłącza z zakresu jej zastosowania kwestię informowania o cenach uregulowanego na podstawie odrębnych ustaw. Zatem aktualnie zakresy ustawy o informowaniu o cenach i Prawa energetycznego są rozłączne i nie kolidują ze sobą. Należy je więc stosować równolegle. Powyższe potwierdza pogląd Prezesa UOKiK, że w zakresie prezentacji cen energii elektrycznej ustawa o informowaniu o cenach

¹⁴ Ustawa z dnia 26 lutego 1982 r. o cenach (tekst jedn. Dz. U. z 1988 r. Nr 27, poz. 195 ze zm.)

(wcześniej ustawa o cenach z 2001 r.) znajduje pełne zastosowanie do cen i taryf ustalanych na podstawie Prawa energetycznego.

Niezależnie od powyższego należy podkreślić, że obowiązek podawania cen w kwocie brutto wynika nie tylko z ustawy o informowaniu o cenach (wcześniej z ustawy o cenach z 2001 r.), ale również z ustawy pnpr, która weszła w życie z dniem 21 grudnia 2007 r. To właśnie naruszenie przepisów tej ostatniej regulacji, tj. jej art. 6 ust. 1, ust. 3 pkt 1 i ust. 4 pkt 3 w zw. z art. 4 ust. 1 i 2, stanowi przedmiot zarzutu w niniejszym postępowaniu. Zatem, stwierdzenie stosowania przez Enea praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów byłoby w przedmiotowej sprawie możliwe nawet, gdyby przyjąć, jak stara się wykazać Spółka, że ustawy o informowaniu o cenach (dawniej ustawy o cenach z 2001 r.) nie stosuje się do cen energii elektrycznej.

W związku z powyższym, dla przedmiotowej sprawy nie ma znaczenia okoliczność, że Enea opracowuje taryfy dla energii elektrycznej na podstawie Prawa energetycznego i rozporządzenia taryfowego, w oparciu o wytyczne Prezesa URE, który następnie te taryfy zatwierdza. Organ ten bada postanowienia taryf dla energii elektrycznej przedłożonych mu do zatwierdzenia pod względem ich zgodności z zasadami i przepisami, o których mowa w art. 44-46 Prawa energetycznego (art. 47 Prawa energetycznego), które nie odnoszą się do problemu uwidaczniania w cenie podatku od towarów i usług. Nie sprawdza on zgodności tych taryf z innymi przepisami i nie może odmówić zatwierdzenia taryfy, jeżeli spełnia ona wymagania określone w art. 44-46 Prawa energetycznego (w tym rozporządzenia taryfowego). Z drugiej strony, Prezes UOKiK nie kwestionuje poprawności wyliczeń stanowiących podstawę do określenia taryfy, nie ma on kompetencji w tym zakresie. Nie wymaga również, aby propozycje taryf przedkładane Prezesowi URE do zatwierdzenia uwzględniały podatek VAT. Jego zastrzeżenia budzi natomiast sposób posługiwania się prawidłowo skalkulowanymi i zatwierdzonymi taryfami w obrocie z konsumentami. Zdaniem Prezesa Urzędu, w momencie udostępnienia konsumentom taryfy Enea w postaci informacji handlowej stanowiącej propozycję nabycia produktu, określone w niej ceny i stawki opłat powinny uwzględniać podatek od towarów i usług. To samo dotyczy stosowanych w obrocie z konsumentami cenników i taryf nieprzedkładanych do zatwierdzenia Prezesowi URE. Również i w ich przypadku fakt ich kształtowania w oparciu o przepisy Prawa energetycznego nie ma znaczenia dla sprawy, ponieważ stanowią one informację handlową w postaci propozycji nabycia produktu.

W konsekwencji, Prezes UOKiK ocenia, iż Spółka powinna rozróżnić obowiązki określone w Prawie energetycznym i wydanych na jego podstawie przepisach wykonawczych znajdujące zastosowanie w procesie kalkulacji cen i stawek energii elektrycznej od obowiązków zawartych w ustawie pnpr oraz w ustawie o informowaniu o cenach (dawnej ustawie o cenach), które materializują się w momencie udostępnienia informacji o cenach i stawkach energii elektrycznej konsumentom w postaci propozycji nabycia produktu. Zatem podnoszona przez Enea okoliczność, że w kierowanej do niej korespondencji Prezes UOKiK, podobnie jak Prezes URE, posługiwał się cenami w wartości netto, nie ma znaczenia z punktu widzenia przedmiotowej sprawy, gdyż nie ma związku ze sposobem prezentacji cen energii elektrycznej w obrocie z konsumentami.

W świetle powyższego, Prezes Urzędu stoi na stanowisku, iż pomiędzy przepisami stosowanymi przez Prezesa URE (Prawo energetyczne i rozporządzenie taryfowe) a przepisami stosowanymi przez Prezesa UOKiK (ustawa okik, ustawa pnpr, ustawa o cenach z 2001 r., ustawa o informowaniu o cenach) nie zachodzi kolizja, która uniemożliwiłaby Enea dostosowanie się do obydwu tych reżimów prawnych. Wynikające z nich obowiązki odnoszą się do różnych sytuacji. W związku z tym, postawienie Spółce zarzutów w niniejszym postępowaniu nie może być ocenione jako naruszenie zasady prowadzenia postępowania w sposób budujący zaufanie do władzy publicznej, wynikającej z art. 8 k.p.a. Enea miała, w ocenie Prezesa Urzędu, możliwość jednoczesnego dostosowania się do wszystkich ww. regulacji, działając w zaufaniu do organów państwa. Zatem, nie można zgodzić się opinią Spółki, iż w niniejszej sprawie nie mogło dojść do naruszenia interesu publicznego, ponieważ Enea dostosowała się do jednego z dwóch sprzecznych ze sobą stanowisk organów administracji publicznej, z których każdy powołany jest do ochrony tego interesu.

Ponadto, dla oceny zarzuconej praktyki w zakresie jej zgodności z prawem nie ma znaczenia fakt, iż Prezes Urzędu nie poruszył kwestii stosowania cen netto w swoich wcześniejszych publikacjach dotyczących rynku energii elektrycznej i rynku gazu oraz w innym postępowaniu prowadzonym przeciwko Spółce. Prezes URE istotnie w dokumencie z dnia 15 stycznia 2014 r. pn. „*Zbiór praw konsumenta energii elektrycznej*” wyraził stanowisko, zgodnie z którym cena energii elektrycznej powinna być prezentowana konsumentom z uwzględnieniem podatku VAT. Jednakże nie oznacza to, że wcześniej taki obowiązek nie istniał. Wynikał on z obowiązujących, wskazanych już wyżej, przepisów prawa, do których Enea, jako profesjonalista, powinna się dostosować. Wydana przez Prezesa

URE ww. publikacja nie wprowadziła nowych regulacji prawnych, miała jedynie charakter informacyjny i edukacyjny. Jednocześnie nie sposób zgodzić się ze Spółką, że podawanie przez nią w cennikach i materiałach informacyjnych skierowanych do konsumentów cen i stawek opłat za energię elektryczną w wartości netto nie stanowi nieuczciwej praktyki rynkowej, ponieważ w dokumencie pn. „Zbiór praw konsumenta paliw gazowych” opracowanym przez Prezesa URE we współpracy z Prezesem UOKiK takie działanie nie zostało ocenione jako nieuczciwa praktyka rynkowa. Należy podkreślić, że przedmiotowy dokument, podobnie jak „Zbiór praw konsumenta energii elektrycznej”, ma charakter informacyjno-edukacyjny, nie zawiera powszechnie obowiązujących norm prawnych. Tymczasem przepisy prawa jednoznacznie nakazują prezentowanie konsumentom cen i stawek opłat z uwzględnieniem podatku od towarów i usług. Ponadto, „Zbiór praw konsumenta paliw gazowych” dotyczy rynku paliw gazowych, a nie rynku energii elektrycznej, na którym Spółka dopuściła się naruszenia.

Dodatkowo, wymaga zaznaczenia, że nie ma racji bytu podniesiony przez Spółkę argument, iż nie podaje ona w cennikach i materiałach informacyjnych cen i stawek opłat za energię elektryczną z uwzględnieniem podatku VAT w trosce o rozwój konkurencji na rynku. Prezes Urzędu jest zdania, że przedsiębiorstwa energetyczne powinny prezentować ceny energii elektrycznej w sposób jednolity – tak, aby umożliwić konsumentom rzetelne porównanie ich ofert. Musi się to jednak odbywać z poszanowaniem obowiązujących przepisów prawa. Dlatego uzasadnione jest, aby przedsiębiorstwa energetyczne, w tym Enea, przedstawiały konsumentom ceny energii elektrycznej w sposób spójny – z uwzględnieniem podatku od towarów i usług.

Bezprawności działania Enea nie wyłącza okoliczność, że Spółka informowała konsumentów o konieczności doliczenia do prezentowanych cen energii elektrycznej podatku od towarów i usług zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa podatkowego. Przepisy ustawy pnpr wprowadzają bowiem bezwzględny obowiązek uwidaczniania cen brutto. Ponadto przedmiotowa informacja nie może być uznana za jasną i czytelną nawet dla konsumenta rozsądnego, uważnego i świadomego, ponieważ przerzuca na niego obowiązek ustalenia obowiązującej stawki podatku VAT na energię elektryczną oraz przeliczenia ceny energii z kwoty netto na kwotę brutto.

Spółka, jako profesjonalny uczestnik obrotu, powinna znać wszystkie obowiązujące ją przepisy prawa i ich przestrzegać. Dlatego nie sposób przyjąć, jak chce tego Enea, iż nie działała ona bezprawnie i w sposób zawiniony. Spółka powinna zdawać sobie sprawę

z obowiązku przedstawiania cen w kwocie brutto. Informacja o ostatecznej cenie energii elektrycznej, tj. o cenie uwzględniającej podatki, jest bowiem jednym z najistotniejszych czynników mających wpływ na ocenę opłacalności oferty Spółki, ma więc decydujący wpływ na decyzję konsumenta o skorzystaniu z tej oferty.

Wobec powyższego zachowanie Enea **należy uznać za nieuczciwą praktykę rynkową w rozumieniu art. 4 ust. 1 i 2 ustawy pnpr, a sprecyzowaną w art. 6 ust. 1, ust. 3 pkt 1 i ust. 4 pkt 3 tej ustawy.**

Prezes Urzędu ustalił, że Spółka zaniechała zamieszczania informacji o cenach i stawkach opłat tylko w wysokości netto w cennikach i materiałach informacyjnych z dniem 1 kwietnia 2014 r. W związku z tym Prezes Urzędu stwierdził, że **zarzucane Spółce w punkcie I. naruszenie zostało zaniechane z dniem 1 kwietnia 2014 r.**

Zgodnie z art. 26 ust. 1 ustawy okik, jeżeli Prezes Urzędu stwierdzi naruszenie zakazu określonego w art. 24 ustawy, wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów nakazującą zaniechanie jej stosowania. Zgodnie z art. 27 ust. 1 ww. ustawy Prezes Urzędu nie wydaje określonej w art. 26 ww. ustawy decyzji, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. W takim przypadku Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowy interes konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania (art. 27 ust. 2 ww. ustawy).

Ad 3. Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów

Dla stwierdzenia, że przedsiębiorca stosuje praktyki określone w art. 24 ustawy okik, niezbędne jest wykazanie, że kwestionowane w toku postępowania działania przedsiębiorcy godzą w zbiorowy interes konsumentów.

Ustawa okik nie wyjaśnia znaczenia pojęć „*godzenia w interesy konsumentów*” oraz „*zbiorowego interesu konsumentów*”. Należy przyjąć, że interesem, który podlega ochronie na podstawie art. 24 ustawy okik, jest interes prawny, rozumiany jako określone potrzeby konsumenta uznane przez ustawodawcę za godne ochrony. Działanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów wtedy, gdy wywołuje negatywne skutki w sferze ich praw i obowiązków.

Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów (art. 24 ust. 3 ustawy okik). Przez interes zbiorowy należy rozumieć interes dotyczący konsumentów jako określonej zbiorowości. Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów ma miejsce wówczas, gdy negatywnymi skutkami działań przedsiębiorcy dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku, mających status konsumentów. Do naruszenia zbiorowego interesu konsumentów konieczne jest, żeby działanie przedsiębiorcy było skierowane nie do konkretnej osoby, lecz do adresata, którego nie sposób z góry indywidualnie oznaczyć. Działanie o takim charakterze jest w stanie wywołać niekorzystne następstwa nie tylko w odniesieniu do konkretnych konsumentów, lecz wobec każdego z członków zbiorowości. Przy tym zaistnienie przesłanki naruszenia zbiorowego interesu konsumenta nie jest bezpośrednio uzależnione od liczby konsumentów, których interesy zostały rzeczywiście naruszone wskutek działań przedsiębiorcy. Istotne jest to, że przedmiotowe działanie może zagrozić, przynajmniej potencjalnie, interesom szerokiego kręgu nieprofesjonalnych uczestników rynku.

Interes konsumentów należy przy tym rozumieć jako interes prawny (a nie faktyczny), a więc uznany przez ustawodawcę za zasługujący na ochronę i zabezpieczenie¹⁵. Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów powiązane jest z naruszaniem interesów gospodarczych konsumentów. Pod tym pojęciem należy rozumieć zarówno naruszenie interesów *stricte* ekonomicznych (o wymiarze majątkowym), jak również prawo konsumentów do uczestniczenia w przejrzystych i niezakłóconych przez przedsiębiorcę warunkach rynkowych, zapewniających konsumentom dokonywanie transakcji handlowych z przedsiębiorcami przy całkowitym zrozumieniu rzeczywistego sensu ekonomicznego i prawnego warunków dokonywanych czynności na etapie przedkontraktowym, czego urzeczywistnieniem jest m.in. abstrakcyjnie pojmowane prawo do rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji w komunikacji pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem. W tym też aspekcie w niniejszej sprawie nastąpiło naruszenie interesu gospodarczego konsumentów, poprzez skierowanie do nich przekazu handlowego informującego o cenach nieuwzględniających podatku od towarów i usług. Zniekształcało to wiedzę konsumentów w zakresie tego, jaka jest ostateczna cena oferowanych towarów i usług. Dotknięty tym naruszeniem mógł być każdy z potencjalnych klientów Enea.

¹⁵ K. Kohutek, M. Sieradzka, „Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz”, Lex 2008.

Mając na uwadze, że zostały spełnione wszystkie przesłanki pozwalające uznać zachowanie Spółki za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów, **orzeczono jak w punkcie I. sentencji decyzji.**

Ad II. sentencji decyzji

Zgodnie z art. 26 ust. 2 ustawy okik, w decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującą zaniechanie jej stosowania, Prezes Urzędu może określić środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w celu zapewnienia wykonania nakazu, w szczególności zobowiązać przedsiębiorcę do złożenia jednokrotnego lub wielokrotnego oświadczenia o treści i w formie określonej w decyzji. Może również nakazać publikację decyzji w całości lub w części na koszt przedsiębiorcy. Na mocy art. 27 ust. 4 ustawy okik przepis art. 26 ust. 2 ustawy okik stosuje się odpowiednio do decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania. Zatem w niniejszej sprawie Prezes Urzędu miał możliwość skorzystania z ww. dodatkowych środków.

W związku z powyższym, Prezes Urzędu nałożył na Enea, na podstawie art. 27 ust. 4 w związku z art. 26 ust. 2 ustawy okik obowiązek:

publikacji:

1. a) oświadczenia o treści: *„Enea Spółka Akcyjna z siedzibą w Poznaniu informuje, że Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w dniu 31 grudnia 2015 r. wydał Decyzję nr RWA-28/2015 stwierdzającą stosowanie przez Enea Spółkę Akcyjną z siedzibą w Poznaniu praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na wprowadzaniu konsumentów w błąd co do ceny energii elektrycznej poprzez podawanie w cennikach i materiałach informacyjnych cen energii elektrycznej bez uwzględnienia wartości podatku od towarów i usług, oraz stwierdzającą zaniechanie stosowania praktyki z dniem 1 kwietnia 2014 r. Jednocześnie Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nałożył na spółkę obowiązek publikacji niniejszego oświadczenia.”*

– czarną czcionką (kod szesnastkowy RGB - #000000) ARIAL na białym tle (kod szesnastkowy RGB - #ffffff),

– tekst powyższego oświadczenia wyjustowany,

– czcionką pogrubioną (bold) fragment: „*Enea Spółka Akcyjna z siedzibą w Poznaniu informuje, że Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w dniu 31 grudnia 2015 r. wydał Decyzję nr RWA-28/2015 stwierdzającą stosowanie przez Enea Spółkę Akcyjną z siedzibą w Poznaniu praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów*”,

– w ramce o rozmiarze nie mniejszym niż 750 px x 300 px, tak aby wielkość czcionki była dostosowana do wielkości ramki, tj. ramka była w całości wypełniona oświadczeniem, o którym mowa w niniejszym punkcie,

– w górnej części strony głównej domeny enea.pl i na każdej innej stronie internetowej przedsiębiorcy zastępującej tę stronę w przyszłości, bez możliwości zamknięcia informacji przez użytkownika. Oświadczenie ma być widoczne przez cały czas, gdy użytkownik jest na stronie (oświadczenie nie może przybrać formy np. rotacyjnego banera czy slajdera),

b) hiperłącza w formie tekstowej o treści „Czytaj całą treść decyzji” napisanego czarną czcionką (kod szesnastkowy RGB - #000000) ARIAL o rozmiarze czcionki takim jak oświadczenie, o którym mowa w pkt. a) powyżej, zamieszczonego w ramce o której mowa w pkt. a) powyżej bezpośrednio pod tekstem oświadczenia, prowadzącego do pliku w formacie pdf z treścią decyzji z dnia 31 grudnia 2015 r. nr RWA-28/2015

w terminie 14 (czternastu) dni od dnia uprawomocnienia się decyzji na koszt Enea Spółki Akcyjnej z siedzibą w Poznaniu oraz utrzymywanie przedmiotowego oświadczenia wraz z plikiem decyzji na stronie internetowej przez okres 6 (sześciu) miesięcy.

2. oświadczenia o treści: „*Enea Spółka Akcyjna z siedzibą w Poznaniu informuje, że Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w dniu 31 grudnia 2015 r. wydał Decyzję nr RWA-28/2015 stwierdzającą stosowanie przez Enea Spółkę Akcyjną z siedzibą w Poznaniu praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na wprowadzaniu konsumentów w błąd co do ceny energii elektrycznej poprzez podawanie w cennikach i materiałach informacyjnych cen energii elektrycznej bez uwzględnienia wartości podatku od towarów i usług, oraz stwierdzającą zaniechanie stosowania praktyki z dniem 1 kwietnia 2014 r. Jednocześnie Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nałożył na spółkę obowiązek publikacji niniejszego oświadczenia.*”

– w ramce czarną czcionką TIMES NEW ROMAN nie mniejszą niż 15 punktów (piętnaście) na białym tle,

– tekst powyższego oświadczenia wyjustowany z interlinią 1,5 wiersza,

– czcionką pogrubioną (bold) fragment: „*Enea Spółka Akcyjna z siedzibą w Poznaniu informuje, że Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w dniu 31 grudnia 2015 r. wydał Decyzję nr RWA-28/2015 stwierdzającą stosowanie przez Enea Spółkę Akcyjną z siedzibą w Poznaniu praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów*”,

w terminie 60 (sześćdziesięciu) dni od dnia uprawomocnienia się decyzji na koszt Enea Spółki Akcyjnej z siedzibą w Poznaniu w jednym wydaniu trzech dzienników ogólnopolskich ze średnim nakładem dziennym w wysokości co najmniej 100 000 egzemplarzy, na 3 lub 5 stronie wydania w module poziomym obejmującym co najmniej 30 % strony.

W ocenie Prezesa UOKiK, wyżej określone środki są adekwatne do rodzaju uchybienia stwierdzonego niniejszą decyzją. Mimo że Spółka zaprzestała stosowania stwierdzonej praktyki, w obrocie w dalszym ciągu występują skutki naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. Umowy dotyczące sprzedaży energii elektrycznej, które konsumenci zawarli z Enea, gdy ta prezentowała w cennikach i materiałach informacyjnych ceny energii elektrycznej bez uwzględnienia wartości podatku od towarów i usług, nadal obowiązują. Konsumenci będący kontrahentami Spółki powinni być, w ocenie Prezesa Urzędu, poinformowani, że nie dysponowali prawidłowymi informacjami na temat oferty Enea w momencie, gdy dokonywali jej wyboru spośród ofert innych przedsiębiorstw energetycznych. Może ich to skłonić do ponownego porównania cen energii elektrycznej i zweryfikowania tego wyboru.

Ponieważ konsumenci nie są adresatami niniejszej decyzji oraz z uwagi na fakt, że nie mieli oni prawidłowych informacji o cenie energii elektrycznej sprzedawanej przez Spółkę, co mogło wpłynąć na ich decyzję dotyczącą umowy, informacja o praktyce, którą stosowała Enea, powinna zostać wśród nich szeroko rozpowszechniona. Celem nałożenia na przedsiębiorcę obowiązków dodatkowych jest bowiem – oprócz funkcji represyjnej – realizacja funkcji edukacyjnej oraz prewencyjnej wobec innych uczestników rynku. Nakładane przez Prezesa UOKiK na przedsiębiorcę obowiązki dodatkowe spełniają wobec konsumentów funkcję wychowawczą stanowiąc kolejny element edukacji konsumenckiej zmierzającej do kształtowania tzw. postawy konsumenta uważnego, ostrożnego i dobrze

poinformowanego. Znajomość naruszeń sprawi, że w przyszłości konsumenci będą bardziej uważni i ostrożni przy dokonywaniu analizy praktyk stosowanych przez przedsiębiorców. Również inni przedsiębiorcy przez zapoznanie się z postacią zakazanej praktyki zostaną w pewnym sensie ostrzeżeni przed jej stosowaniem i konsekwencjami. Funkcja prewencyjna polega w tym przypadku na odstraszeniu od stosowania tego rodzaju praktyk i zapobieżeniu stosowaniu ich w przyszłości nie tylko przez naruszcyciela, lecz także przez innych przedsiębiorców (potencjalnych naruszcycieli).

W niniejszej sprawie doszło do naruszenia fundamentalnego prawa konsumenta do uzyskania istotnych informacji niezbędnych do podjęcia decyzji dotyczącej umowy zawieranej z Enea, tj. informacji o cenie energii elektrycznej uwzględniającej podatek VAT. Należy pamiętać, że czynnikiem kompensującym konsumentowi jego słabszą pozycję rynkową jest prawo do bycia dobrze poinformowanym. Informacja stanowi bowiem główny czynnik determinujący podjęcie przez konsumenta decyzji dotyczącej zawarcia umowy.

Należy stwierdzić, że Enea sprzedaje energię elektryczną znacznej liczbie odbiorców. Dlatego też wykonanie przez Spółkę dodatkowych obowiązków powinno umożliwić dotarcie informacji o praktyce, którą Enea stosowała, do szerokiego ich kręgu. Wynoszący 6 miesięcy okres publikacji decyzji i ww. oświadczenia na stronie internetowej Spółki oraz nakaz publikacji tego oświadczenia w jednym wydaniu trzech dzienników ogólnopolskich powinny zapewnić osiągnięcie tego celu.

Mając na względzie powyższe, **orzeczono jak w punkcie II. sentencji decyzji.**

Ad III. sentencji decyzji – rozstrzygnięcie o kosztach postępowania

Zgodnie z art. 80 ustawy okik, Prezes Urzędu rozstrzyga o kosztach w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. W myśl art. 77 ust. 1 tej ustawy, jeżeli w wyniku postępowania Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, zobowiązany jest ponieść koszty postępowania. Prezes UOKiK stwierdził naruszenie przepisów ustawy okik przez Enea w punkcie I. sentencji decyzji. W związku z tym zaistniała podstawa do obciążenia Spółki kosztami postępowania.

Art. 263 § 1 k.p.a. stanowi, że do kosztów postępowania zalicza się koszty podróży i inne należności świadków i biegłych oraz stron, a także koszty spowodowane oględzinami na miejscu, jak również koszty doręczenia stronom pism urzędowych.

Stosownie do art. 264 § 1 k.p.a. jednocześnie z wydaniem decyzji organ administracji publicznej ustala w drodze postanowienia wysokość kosztów postępowania, osoby zobowiązane do ich poniesienia oraz termin i sposób ich uiszczenia.

Przedmiotowe postępowanie zostało wszczęte z urzędu, a w jego wyniku Prezes UOKiK w pkt. I sentencji decyzji stwierdził naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Kosztami niniejszego postępowania są wydatki związane z wysyłką korespondencji, które wynoszą 24,40 zł (słownie: dwadzieścia cztery złote czterdzieści groszy).

Uwzględniając powyższe, Prezes Urzędu **orzekł jak w punkcie III. sentencji decyzji.**

Pouczenia:

Na podstawie art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w związku z art. 3 i art. 11 ustawy z dnia 10 czerwca 2014 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r., poz. 945) oraz stosownie do treści art. 479²⁸ § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t. j. Dz. U. z 2014 r., poz. 101 ze zm.), od niniejszej decyzji przysługuje stronie odwołanie, które wnosi się za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie miesiąca od dnia jej doręczenia.

Na postanowienie rozstrzygające o kosztach, zawarte w punkcie III sentencji niniejszej decyzji, na podstawie art. 81 ust. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w związku z art. 3 ustawy z dnia 10 czerwca 2014 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r., poz. 945) oraz stosownie do treści z art. 479³² § 1 i § 2 Kodeksu postępowania cywilnego oraz art. 264 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, przysługuje zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony

Konkurencji i Konsumentów w Warszawie, w terminie tygodnia od dnia doręczenia niniejszej decyzji, w przypadku zaskarżenia jedynie rozstrzygnięcia o kosztach.

Koszty niniejszego postępowania określone w pkt III sentencji niniejszej decyzji Spółka obowiązana jest wpłacić w terminie 14 dni od uprawomocnienia się niniejszej decyzji, na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie nr:

NBP O/O Warszawa 51101010100078782231000000.

Dyrektor Delegatury UOKiK w Warszawie

Dorota Grudzień-Barbachowska

/podpis/